

Σάββας Στρούμπος

Βλέπουμε το κείμενο ως αλληγορία στην ανθρώπινη κατάσταση και την τραυματική σχέση της με τη φύση

Γρηγόρης Θεοχάρης

4/11/2022

Μετά την επιτυχημένη παρουσίαση της παράστασης «Αναφορά για μια Ακαδημία» του Φραντς Κάφκα εντός και εκτός Αθηνών (2021-2022) καθώς και στο Φεστιβάλ Opera Prima στην Ιταλία (Ιούνιος 2022) η Ομάδα Σημείο Μηδέν και ο σκηνοθέτης Σάββας Στρούμπος ανακοινώνουν τον β' κύκλο παραστάσεων του σημαντικού Καφκικού διηγήματος στο Θέατρο Άττις-Νέος Χώρος.

Η παράσταση θα παρουσιάζεται από τις 5 Νοεμβρίου και κάθε Πέμπτη, Παρασκευή, Σάββατο στις 21.00 και Κυριακή στις 20.00 στο Θέατρο Άττις-Νέος Χώρος.

Με αφορμή την παράσταση, ο σκηνοθέτης Σάββας Στρούμπος μίλησε για το έργο, τον Κάφκα, τον πολιτισμό αλλά και την ομάδα Σημείο Μηδέν.

Η παράσταση «Αναφορά για μια Ακαδημία» του Φραντς Κάφκα επιστρέφει στο Θέατρο Άττις - Νέος Χώρος μετά την 1η παρουσίασή της την περασμένη χρονιά στον ίδιο χώρο αλλά τον περασμένο Ιούνιο στο Φεστιβάλ Opera Prima στην Ιταλία. Πείτε μας κατ' αρχάς πώς έχει υποδεχτεί μέχρι στιγμής το κοινό την παράσταση τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ιταλία.

Για τη δημιουργία αυτής της παράστασης δουλέψαμε εντατικά την περίοδο 2020 – 2021, προσπαθώντας μέσα από το σώμα, την ψυχή και το πνεύμα να αφουγκραστούμε τη φύση της εποχής. Η ως τώρα ανταπόκριση του κοινού και στην Ελλάδα και στην Ιταλία ήταν ιδιαίτερα θερμή. Αυτός είναι και ο λόγος που αποφασίσαμε να προχωρήσουμε σε έναν δεύτερο κύκλο παραστάσεων. Οι καιροί που ζούμε είναι παράξενα ανοίκειοι. Τίποτα δεν προσομοιάζει με το παρελθόν. Βαδίζουμε σε αχαρτογράφητα νερά όπου διακυβεύεται το ίδιο το παρόν και το μέλλον της ανθρωπότητας. Πιστεύω ότι η τέχνη μπορεί να συμβάλλει στην

ευαισθητοποίηση και τη συνειδητοποίηση όλων μας. Η ζωή πρέπει να νικήσει από κάθε άποψη.

Η Αναφορά για μια Ακαδημία δεν είναι το 1ο έργο του Κάφκα με το οποίο καταπιάνεστε. Γιατί ξανά Κάφκα και ποιες διαφορές έχει το συγκεκριμένο κείμενο σε σχέση με τη Σωφρονιστική Αποικία, τη Μεταμόρφωση ή το “Kafka Fragments” έργα τα οποία έχετε παρουσιάσει στο παρελθόν;

Ως τώρα έχουν προηγηθεί δύο εκδοχές της “Σωφρονιστικής Αποικίας”, η “Μεταμόρφωση” και το “Kafka Fragments”. Ο βασικός λόγος για τον οποίο επιστρέφουμε είναι η γοητεία που μας ασκεί ο κόσμος του Κάφκα. Δεν πρόκειται μονάχα για τον γραφειοκρατικό ζόφο. Ο καφκικός κόσμος είναι ένας αστερισμός εντάσεων μεταξύ ύπαρξης και ιστορίας σε ένα ηφαιστειογενές τοπίο νοσηρών συμπτωμάτων του υπάρχοντος, σε μια εποχή τεράτων και καταστροφών. Ο πυρήνας αυτού του κόσμου είναι τραγικός. Λύτρωση δεν υπάρχει πουθενά. Μονάχα το αδιέξοδο, η μήτρα της τραγικής ύλης. Πώς, όμως, εκφράζεται αυτό το αδιέξοδο; Με σαρκασμό και αυτο – σαρκασμό, χιούμορ, κριτική στάση.

Η διαλεκτική ζωομορφισμού – ανθρωπομορφισμού στον Κάφκα είναι γέννημα της σαρκαστικής έκφρασης του τραγικού πυρήνα. Στη “Μεταμόρφωση” ο Γκρέγκορ Σάμσα, ασφυκτιώντας μέσα στη μηχανή πολλαπλών καταπιέσεων οικογένειας – και – κοινωνίας μεταμορφώνεται σε τεράστιο απεχθές ζώο, ίσως για να επιβιώσει, ίσως για να διατηρήσει κάτι από την ανθρωπινότητά του αντικρίζοντας τη διαδικασία απο- ανθρωποποίησης των οικείων του, οι οποίοι τελικά τον οδηγούν στον θάνατο.

Στην “Αναφορά Για Μια Ακαδημία” ο ζωανθρώπινος, ανδρόγυνος πίθηκος Ρότπετερ, από τη σκηνή του καμπαρέ αφηγείται τη διαδικασία του βίαιου εξανθρωπισμού του από τους ανθρώπους, οι οποίοι, αφού τον πυροβόλησαν και τον τραυμάτισαν, στη συνέχεια τον βασάνισαν για να “τον κάνουν άνθρωπο”.

Σε ποιους θεματικούς άξονες του κειμένου εστιάζετε με τη σκηνοθεσία σας; Ποια είναι κατά τη γνώμη σας εκείνα τα ζητήματα που "οφείλει" μια σύγχρονη παράσταση του έργου να αναδείξει σήμερα;

Βλέπουμε το κείμενο ως αλληγορία πάνω στην ανθρώπινη κατάσταση και την τραυματική σχέση της με τη φύση. Το πρόταγμα του φυσικού ανθρώπου τίθεται μέσα από μια δύσβατη διαδρομή στα μονοπάτια της αρνητικής ουτοπίας του Κάφκα, ωστόσο εκφράζεται με τα υλικά του μουσικού θεάτρου και του καμπαρέ. Γι' αυτό το ονομάσαμε το "μουσικό θέατρο του τραύματος". Δεν τηρούμε τον μονολογικό χαρακτήρα του διηγήματος. Δημιουργούμε ένα συλλογικό τοπίο με επτά ηθοποιούς, αναδεικνύουμε το στοιχείο της μουσικότητας και του χορού, μέσα από τον οποίο αναδύονται τα αντίστοιχα επτά παραδείγματα βιωματικής αφήγησης του βίαιου εξανθρωπισμού του Ρότπετερ – σύγχρονου ανθρώπου.

«Ο Πολιτισμός Πηγή Δυστυχίας» σύμφωνα με τον Φρόντ. Είναι τελικά απαισιόδοξο το μήνυμα του κειμένου του Κάφκα; Ο εξανθρωπισμός του πίθηκου Ροτπέτερ έχει μόνο αρνητικές διαστάσεις κατά τη γνώμη σας;

Έχει ενδιαφέρον ο ακριβής τίτλος του έργου του Φρόντ: "Η Δυσφορία μέσα στον Πολιτισμό". Το αίσθημα της δυσφορίας προκύπτει από τη μη – δυνατότητα έκφρασης ποικίλων ενορμήσεων εφόσον ως κοινωνικά όντα έχουμε ανάγκη να συνυπάρξουμε με άλλους ανθρώπους. Πιστεύω ότι η διαδικασία αυτή δεν είναι "καλή" ή "κακή". Όταν στη θέση της καταπίεσης των ενορμήσεων μπαίνει η "συνομιλία" τότε έχουμε τον δημιουργικό μετασχηματισμό αυτού του φορτίου. Όταν, αντίθετα, το κυρίαρχο στοιχείο είναι η καταπίεση, τότε γεννιέται η βία, η διαστροφή, η βαρβαρότητα. Νομίζω πως πρόκειται για μια ψυχο-κοινωνική διαδικασία, η οποία, ανάλογα με τις κοινωνικές και ιστορικές συνθήκες, βιώνεται με διαφορετικό τρόπο. Στο διήγημα του Κάφκα τίθεται το ερώτημα: "διέξοδος ή ελευθερία;". Δεν απαντιέται ευθέως. Το ερώτημα παραμένει πεισματικά ως το τέλος. Ο συγγραφέας μας προκαλεί να συμμετέχουμε στην αγωνιώδη διερώτηση με το μυαλό και το σώμα, με τις αισθήσεις και τις ενορμήσεις, αναζητώντας μια εκ νέου σχέση με τον εαυτό μας και τον άλλον, με τη φύση και τον κόσμο.

Πείτε μας λίγα λόγια για τον τρόπο δουλειάς της Ομάδας Σημείο Μηδέν.

Οι πρόβες μας είναι πολύμηνες. Προσπαθούμε με το σώμα μας να έρθουμε σε επαφή με το υλικό που κάθε φορά έχουμε στα χέρια μας. Μελετάμε τη φυσική ανταπόκριση του σώματος του κάθε ηθοποιού στην αναμέτρηση με το υλικό, τη διαδικασία κατά την οποία το σώμα γεννάει τους δικούς του ιδιαίτερους χρόνους και ρυθμούς, τους άγνωστους ως εκείνη τη στιγμή ηχητικούς και σωματικούς άξονες. Υπέδαφος της δουλειάς μας είναι η Μέθοδος Τερζόπουλου. Η φύση της δουλειάς είναι εργαστηριακή, αφού θέτουμε όλους τους όρους δημιουργίας μιας παράστασης στο μικροσκόπιο της μελέτης, της διερώτησης και της έρευνας.

Μελλοντικά σχέδια;

Τον Δεκέμβριο ξεκινάμε τις πρόβες για το έργο του Σάμιουελ Μπέκετ "Όχι Εγώ" που θα παρουσιαστεί στην Εναλλακτική σκηνή της Λυρικής τον Φεβρουάριο. Επίσης ξεκινάμε τις πρόβες για τον "Γλάρο" του Τσέχωφ που θα παρουσιαστεί τον Μάιο στο Θέατρο Άττις – Νέος Χώρος.